

גמ' קידושין (לד:) - מצות שמחה ביו"ט

רב דניאל שטיין

א. גמ' פסחים (קט.) - תנו רבנן חייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל, שנאמר ושמחת בחגך, במה משמחם ביין, רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם, ונשים בראוי להן, אנשים בראוי להם ביין, ונשים במאי, תני רב יוסף בבבל בבגדי צבעונין, בארץ ישראל בבגדי פשתן מגוהצין, תניא, רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר, שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך, ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין, שנאמר ויין ישמח לבב אנוש.

ב. גמ' מוע"ק (יד:) - אבל אינו נוהג אבילותו ברגל, שנאמר ושמחת בחגך, אי אבילות דמעיקרא הוא אתי עשה דרבים, ודחי עשה דיחיד. [תוס' (שם) ד"ה עשה דיחיד - משמע דאבילות איכא עשה דאורייתא מדלא קאמר ודחי עשה דרבנן וכו' מיהו נראה לי דשמחת הרגל נמי דרבנן ושמחת היינו בשלמי שמחה].

ג. רמב"ם (פ"ו יו"ט הי"ז) - אע"פ שהשמחה האמורה כאן הוא קרבן שלמים כמו שאנו מבארים בהל' חגיגה, יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו, כיצד הקטנים נותן להם קליות אגוזים וגדנות, והנשים קונות להם בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלים בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין.

ד. גמ' פסחים (עא.) - והיית אף שמח לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה, אתה אומר לילי יום טוב האחרון, או אינו אלא לילי יום טוב הראשון, תלמוד לומר אף חלק. מאי טעמא לאו משום דאין לו במה ישמח, לא, כדתני טעמא מה ראת לרבות לילי יום טוב האחרון ולהוציא לילי יום טוב ראשון, מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה לפניו, ומוציא אני לילי יום טוב ראשון שאין שמחה לפניו.

ה. ס' עמק ברכה (עמ' ק"ח) - הרמב"ם השמיט דין זה דבלילי יו"ט הראשון ליכא חיוב שמחה וכו' ותירץ ע"ז מרן הגר"ח הלוי ז"ל, דהא דנתמעט ליל יו"ט הראשון משמחה היינו דוקא שמחת שלמי שמחה דמכיון דאין שמחה לפניו אינו מחויב לזבוח בערב יו"ט שלמי שמחה כדי לאכלם ולשמוח בהם בלילה, אבל משאר מיני שמות אנשים בראוי להם ביין ונשים בבגדי צבעונים דהוו נמי מה"ת לא נתמעט וחייבים בהם אפילו ליל יו"ט הראשון.

ו. בית יוסף (סי' תקכ"ט) - ויש לתמוה על הרמב"ם למה הצריך שיאכלו בשר וישתו יין דהא בברייתא קתני דבזמן הזה אין שמחה אלא ביין ומשמע דביין סגי בלא בשר.

ז. גמ' כתובות (ג:-ד.) - הרי שהיה פתו אפוי וטבחו טבוח ויינו מזוג, ומת אביו של חתן או אמה של כלה, מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה, ובוכל בעילת מצוה ופורש, ונוהג שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות, וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים וכו', אמר מר הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים, מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן אף על פי שאמרו אין אבילות במועד, אבל דברים של צינעא נוהג.

ח. רמב"ם (פ"י אבל ה"ג) - הרגלים וכן ראש השנה ויום הכפורים אין דבר מדברי אבלות נוהג בהן.

ט. רמב"ן בס' תורת האדם (ענין שבתות וימים טובים אות צ') - ודברים שבצינעא לא מיבעיא בשבת דנוהג אלא אפילו ברגל נוהג, דגרסינן בפרק בתולה נשאת וכו' מסייע ליה לר' יוחנן דאמר ר' יוחנן אף על פי שאמרו אין אבילות במועד אבל דברים שבצינעא נוהג וכו' ויש שגורס שם אף על פי שאמרו אין אבלות בשבת אבל דברים שבצינעא נוהג וכו' ומפרש דדוקא בשבת לפי שהיא עולה הנהיגו בה בצינעא אבל ברגלים שמפסיקין ואינן עולין לדברי הכל אינו נוהג לא בצינעא ולא בפרהסיא כלל, וזו דעת הרמב"ם ז"ל וכו'. והרי הקובר מתו בתוך ימי חופתו כקובר בתוך הרגל דמי, שאף הם אינן עולים כרגלים ואף על פי כן נוהג בצינעא, וזו ראייה גמורה.

י. תוס' מוע"ק (כג:) ד"ה מאן - ומתריך אף על גב דשבת עולה רגל אינו עולה הואיל ואין אבילות כלל משום דכתיב בהן שמחה שבת מיהא לא כתיב שמחה אפילו אינה נוהגת עולה.